Jüdische Pester Zeitung.

יידישע
פעסטער צייטונג

(דאָננערסטאג-אויסגאבע)

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן
יעדען טאג
פרענומעריערען
אונד דער פרענומעראציאָנס-טערמין בעגיננט מיט דעם עמפפאנגע דעס ערסטען בלאטטעס.

דיא רעדאקציאָן בעפינדעט זיך אין
פעסט
רעטטינגאססע נ' 7,
וואָהין מאן אויך דיא פרענומעראציאָנסגעלדער צו זענדען בעליעבע.
פרענומעראנטענזאממלער ערהאלטען 10% ראבאטט.

דיעזעס בלאטט ערשיינט
צווימאל וואָבענטליך
אונד קאסטעט פיר
עסטעררייך-אונגארן
גאנציעהריג 8 גולדען ע. וו.
האלביעהריג 4 " "
פיערטעל-" 2 " "

פיר'ס אויסלאנד
גאנציעהריג 9 גולדען עסט. וועהר.
האלביעהריג 4 " 50 קרייצער
פיערטעל-" 2 " 25 "

אננאָנצען
אונד זאָנסטיגע פריוואט-אנצייגען ווערדען מיט 10 קר. פער 6 שפאל-טיגע פעטיט-צייל בערעכנעט.

Nr. 72. זעכסטער יאהרגאנג. פעסט, ו תשרי ה'ת'ר'ל'ה'. Pest, den 17. September 1874.

קריגערישע פריעדענס-צייטען.

דער וועלטבעריהמטע נאטורפאָרשער אלעקסאנדער פאָן הומבאלדט שרייבט: אויף דער אינזעל זיציליען וואָללטע איך אויך דען פייער-שפייענדען בערג א ע ט נ א בעשטייגען. דער גיפפעל דיעזעס בערגעס וועלבער וויא אין צוקער-הוט אויסזיעהט, וואר יא גאנץ זויבער אונד רוהיג, קיין שטיקבען רויך וואר דאראויף צו זעהען. אינדעם דער בערג דאמאלס גאר קיין פייער געשפיעען האטטע, טראָטץ דער וואָרנונג מיינער פיהרער בעשטיעג איך אלזא דיעזען בערג. אים דיא גראָסע אָפפנונג צו זעהען, דורך וועלכע זאָנסט דאס פייער הינויסגעשליידערט ווירד. אלס איך נון אן דען ראנד יענער פירכטבארען אָפפנונג אנלאנגטע אונד אין דאס אונמעססבארע טיעפע לאָך הינונטער-גוקטע — דא זאה איך ערסט וויא רוהיג דיא נאטור אבען זיין קאנן אונד וויא עס אבער דא אינטען אין דער טיעפע זידעט אונד קאָבעט אונד בריזעט אונד צישעט, אלס אָב היער דיא אייגענטליכע אונטער-אירדישע העללע וועהרע. דא אינטען אין דעם פירכטערליכען פייער-שלונד שטייגט פאָרטוועהרענד דאס פייער אויף אונד אב אונד נור ווען עס צו שטארק צום איבערזיעבע קאָממט, דאנן וועלצט עס זיך ערסט אויך איבער דיא אבערע אָפפנונג אונד צייגט דער אבער-וועלט פאָן זיינעם דאזיין. —

איינעם זאָלכען פאָן אבען אויף רוהיגען פייער-שפייענדען בערגע זינד דיא היינטיגען רוהיגען פריעדענס-צייטען צו פערגלייכען. פאָן אויסען הער שיינט אללעס רוהיג אונד פריעדליך צו זיין, נירגענדוואָ צייגט זיך אויף דער אבערפלעכע אין הערפאָר-ברעכענדעס קריעגס-פייער; וועהר אבער דען מוטה האט, אין דאס טיעפע אינגערע הינייצוגוקען, דער זיעהט דאס לאָדערנדע פייער, וויא עס אויף אונד אבשטייגט אונד וויא עס באלד צום אָפפענטליכען אויסברוכע קאָממען קאנן.

אין דיעזען צייטען איזט אויך דאס פייער פאָם בערגע א ע ט נ א אויסגעבראָכען אונד דיעזער פייער-שפייענדע בערג איזט אויך געגענווערטיג אין זיינער פירכטבארסטען טהעטיגקייט — אונד וויר פירכטען, דאס זיך אויך באלד אונזערע שיינבארען פריעדענס-צייטען ק ר י ע ג ע ר י ש געשטאלטען ווערדען! — אויף אללען זייטען אונד אין אללען געגענדען ווירד דאס מיליטער מיט גראָסעם אייפער עקסערצירט אונד איינגעאיבט, אונזער אבערסטער קריעגס-הערר רייזט אין זיינען לענדערן הערום, אום זיך זעלבסט פאָן דער קריעגס-טיכטיגקייט זיינער ארמעע צו איבערצייגען — אונד זיעהע! מאן איבערצייגטע זיך ווירקליך פאָן דער קריעגס-טיכטיגקייט דער סאָלדאטען; אבער אך, דיא וואפפען פעהלען! —

מאן גלויבטע שאָן אם ציעלע צו זיין אונד מיסטע נון אויף דיא ביטטערע וואהרהייט קאָממען, דאס וויר געגענאיבער דייטשלאנד קיינע קאנאָנען האבען! וויא עס זיך יעצט הערויסשטעללט, ווירד דיא נייא-געשטאלטונג אונזערער שיעס-ווערקצייגע וועניגסטענס 15½ מיללאָנען קאָסטען מיססען אונד דיעזע סוממע וויל מאן זא אויפבריגנען, דאס מאן זיא פאָן אנדערען וועניגער נאטהווענדיגען מי-ליטער-אויסגאבען אבצוציקען וויל. וויא פערשווענ-דעריש מיססטען אלזא ביז יעצט אונזערע ארמעע-אויסגאבען געוועזען זיין, ווען מאן נאך יעצט פאָן דענזעלבען פינפצעהן אונד איינע האלבע מיללאָנען ערשפארען קאננען וויל?

אין דען לעטצטען דעלעגאציאָנס-זיטצונגען ערקלערטע דער קריעגס-מיניסטער, דאס ער פאָן דען פיר דאס יאהר 1875 פערלאנגטען אויסגאבען ניכט איינמאל איינען קרייצער נאכלאססען קאָננע, וויל יענע סוממע שאָן דיא אללערקליינסטע אונד נאָטהווענדיגסטע איזט — אונד יעטצט שטעללט זיך הערויס, דאס מאן גאר פאָן יענער סוממע נאָך 15½ מיללאָנען אויף נייע קאנאָנען אבצוציקען קאָננע? דאמאלס האטטע עס יא דעם קריעגסמיניסטער ניכט איינמאל געטרייםט, דאס וויר זאָלבע שלעכטע קאנאָנען האבען אונד אונס דאהער נייע אנ-שאפפען מיססען ווערדען?

זעהר פיעלע זינד דאהער דער מיינונג, דאס מאן מיט דעם שפארען אללין יענע סוממע צום אנקויפע נייער קאנאָנען ניכט אויפבריגנען ווירד; דער קריעגס-מיניסטער ווירד גאנץ איינפאך אום פיעלע מיליאָנען מעהר אויסגעבען, אלס איהם פאָן דער דעלעגאציאָן בעוויללינט וואורדע, אונד ווירד נאכהער היערויף פאָן דער נעכסטען דעלעגאציאָן איינען נאכטראגס-קרעדיט פאָרדערן. — וואס נון דאס לאנד דאצו זאגען ווירד, דאס מאן אין דיעזען שלעכטען צייטען נאָך אום 15½ מיללאָנען מ ע ה ר פאָן איהם פערלאנגט? — דאס איזט איינע וויכטיגע פראגע! —

וויא שאָן פאָראויס-בערעכנעט וואורדע, ווירד אונגארן אים יאהרע 1875 אום 10 מיללאָנען מעהר אויסגאבען אלס איינגאהמען האבען — אונד אין דען נעכסטען רייכסטאגס-זיטצונגען ווירד פינאנצמיניס-טער ג י צ י מיט איינעם נייען שטייער-געזעטצע אויפטרעטען, נאך וועלכעם דאס פאָלק מעהר שטייער צאהלען מיססען ווירד — וואס ווירד נון דאס פאָלק זאגען, ווען עס הארען ווירד, דאס דער קריעגס-מיניסטער אייגענמעכטיג דיא בעוויללינטען אויס-גאבען אים זא אונד זא פיעלע מיללאָנען איבער-שריטטען האט? דאצו ווערדען באלד דיא נייען רייכסטאגס-וואהלען קאָממען אונד דא ווערדען דיא לינקען גוטע איסרעדען האבען צום שרייען: זעהט היער! וויא מאן אויך דאס בלוט זויגט, וויא מאן איערע הויט אבשינדעט, וויא מאן איערען לעטצטען גראָשען וועגנימט — אונד וויא נאך זאָנסט איהרע רעדענס-ארטען לויטען.

דיא פראגע בלייבט אבער דאך איממער: וואס זאלל דער קריעגסמיניסטער מאכען? גוטע קאנאָנען מוס ער איינמאל האבען, דענן זאָנסט ברויכט ער יא דיא גאנצע ארמעע ניכט — אבער אויף דער אנדערען זייטע שטעהען וויעדער דיא דע-פוטירטען אונד דאס פאָלק אונד וואָללען אין דיע-זען צייטען דער נאָטה פאָן קיינען מעהר-אויסגאבען האָרען! — איינע רוסישע צייטונג גיבט נון אונזע-רעם קריעגס-מיניסטער דען ראטה, דאס ער נאך דעם פאָלקע גאר ניכט פראגען זאלל אונד שנור-שטראַקס דיא קרופפ'שען קאנאָנען אנקויפען מאגע אונד דאס פאָלק מוס צור הערגאבע דיעזער סוממע דיא טאשען אויפמאכען. — פרייליך אין רוסלאנד ברויכט מאן נאך דעם פאָלקע ניכט צו פראגען; אבער היער? וואָצו העטטען וויר דענן זאָנסט איינע קאָנסטיטוציאָן, איינען רייכסטאג אונד איינע דע-לעגאציאָן?

זאלל נון נאך יעמאנד זאגען, דאס אונזערע צייטען פריעדליך זיינען!

פערשיעדענע נייאיגקייטען.

* (א ו נ ז ע ר ק א נ י ג) האטטע וועהרענד זיינער אנוועזענהייט אין פראג פיר דיא דארטיגען ארמען 5000 גולדען געשפענדעט. — אין בראנדייז וואורדען אין געגענווארט דעס קאָניגס מעהרערע שלאכטען בעווערקשטעלליגט. דער אָרט מ ע ז ע-ר י ט ש העטטע ערשטירמט ווערדען זאָללען, אבער דער שטורם וואורדע פאָן דער אין מעזעריטש בע-לאגערטען ארמעע אבגעשלאגען. אבער אים דיע-זעם שפאסע איזט אויך ערנסט געוואָרדען. ביים שיעסען מיט דען קאנאָנען וואורדען מעהרערע פער-וואונדעט אונד צוויא וואורדען זאָגאר געטאָדטעט. — אין בראנדייז וואורדע אויך דער נאמענס-טאג דעס רוסישען קאיזערס געפייערט (וויל דאָרט אויך מעה-רערע רוסישע אָפפיצירע צוגעגען וואַרען). אונזער קאָניג ליעס צור טאפעל דיעזע רוסישען אָפפיצירע איינלאדען אונד היעלט פאָלגענדען טרינק-שפרוך: „וויר פייערן היינטע דאס נאמענס-פעסט מיינעס ט ה י י ע ר ן פ ר י י נ ד ע ס, דעס קאיזערס פאָן רוסלאנד. עס פרייט מיך, דאס גראדע היי-טע אָפפיצירע אונד קאמעראדען אויס דער רוסישען ארמעע היער אנוועזענד זינד, אונד איך פאָרדערע זיא אויף, איהר גלאז צו ערהעבען אונד איין האָך אויסצובריגנען אויף דען קאיזער אלעקסאנדער פאָן רוסלאנד!“ דער רוסישע גענעראל מ י נ ק ו ו י ט ץ דאנקטע אונזערעם קאָניג אים נאמען דעס קאיזערס פאָן רוסלאנד. — — אים בראנדייז ווירד אויך דער וויענער „פרעססע“ פאָלגענדער וויטץ מיטגעטהיילט: אונזערע לעזער ווערדען זיך נאך אן דיא געשיכטע ערינגערן, דאס איין באָהמישער דעפוטירטער איינע יידישע פרויא, מיט וועלבער ער אללין אים וואגאָן געפאָהרען וואר, געוואלט אנטהון וואָללטע (זיעהע נ' 56) אונד דאהער ביא דער אייזענבאהנ-שטאציאָן פאָטצערניץ פערהאפטעט וואורדע. דיעזער טשעכישע דעפוטירטע וואורדע אין בראנדייז דעם קאָניגע מיט דען וואָרטען פאָרגעשטעללט: „דאס איזט הערר אנטאָן באָדעראא אויס צאָפ!“ — דער קאָניג פראגטע היערויף: „איזט דיעזע שטאציאָן (נעמליך שטאציאָן צ א פ) וויט פאָן היער?“ — דער דעפוטירטע וואר ערשראָקען אונד אנטוואָר-טעטע שנעלל: „ביטטע, שטאציאָן פאָטצערניץ איזט אנדערטהאלב שטונדען וויט!“ (דער ארמע דעפוטירטער גלויבטע נעמליך אין זיינעם שרעקען, דאס דער קאָניג נאך יענער שטאציאָן זיך ערקונדיג-טע, אין וועלבער דער דעפוטירטע וועגען יענער שאנד-טהאט פערהאפטעט וואורדע). דער קאָניג וואוסטע גאר ניכטס, וואס דער דעפוטירטע מיינט אונד אלס מאן איהם דיעס ערקלערטע, דא פינג ער ערסט לויט צו לאכען אן. — — ערסט זאמסטאג נאכטס איזט דער קאָניג אין וויען אנגעקאָממען אונד צוואר אין בעגלייטונג דעס גראפפען אנדראשי. פאָן וויען רייזטע דער קאָניג אבערמאלס אין דאס מילי-טערישע לאגער נאך ברוק, וואָ אין זיינער געגענ-ווארט נאכמאלס איינע פראָבע מיט דען קרופפ'שען קאנאָנען פאָרגענאָממען וואורדע, אום זיא מיט דען אונזעריגען צו פערגלייכען. — געסטערן איזט דער קאָניג פאָם ברוקער לאגער היער אין פעסט איינ-געטראָפפען אונד ווירד זיך שאָן איבערמאָרגען פאָן דא נאך אראד בעגעבען. אם 22. אונד 23. סעפטעמ-בער ווערדען אויך אין אראד גראָסע מיליטער-עקסערציערונגען אין געגענווארט דעס קאָניגס פאָר-גענאָממען.

טע אנוועזענד, אלס נעגען מיטטאג איינע דעפּעשע איינטראַף, דאס דער ברייטיגאם קאָננע ניכט קאָממען, דא ער אן איינער לונגען-ענטצינדונג ערקראַנקט זייא, אונד נאך איינינען טאגען קאם דיא נאכריכט, דאס ער געשטאָרבען איזט. דאס טרויריגסטע אן דער זאכע אבער איזט דיא פֿורכטבארע ווירקונג, וועלכע דיעזע נאכריכט אויף דאס מעדכען מאכטע; דאס ארמע מעדכען איזט נעמליך פֿאָן דער פֿיקסען אידעע בעפֿאַנגען, זיא טראגע דורך איהר אונבעזאָננענעס געבעט דיא שולד אן דעם טאָדע דעס יונגען מאננעס, זיא זייא אלזאָ איינע מאָרדערין! דיעזע פֿאָרשטעללונג איזט בייא דעם אונגליקליכען מעדכען זאָ שטארק איינגעוואורצעלט, דאס אללע פֿערנונפֿט-גרינדע געגען דיעזעלבע אומזאָנסט זינד, אונד דאס מאן פֿירכטעט, דאס מעדכען ווערדע אין זיינעם טיעפֿען נאכדענקען איינען זעלבסטמאָרד בעגעהען— אומזאָמעהר, אלס דיעזעלבע פֿאָרגעסטערן דען פֿערזוך מאכטע, אויס דעם עלטערליכען הויזע צו ענטפֿליעהען, וואָבייא זיא יעדאך גליקליכערווייזע ענטדעקט — אונד געוואלטזאם צוריקגעהאלטען ווארדע.

* (נייעסטע דעפּעשע דער נאָרד-פּאָל-עקספּעדיציאָן) צור ערגענצונג אונזערעס פֿריהערען בעריכטעס מעלדען וויר: אונזער שיפֿף וואר פֿאָללע צווייא יאהרע נור פֿאָם אייזע געלענקט אונד וויר האטטען פֿאָרטוועהרענד פֿאָן דען אייזפּרעססונגען צו לײדען, וויר מוסטען דיא אייזשאָללען פֿאָרטוועהרענד זעגען אונד שפּרענגען. פֿאָן דען צווייא שפּיטצען דעס נייא-ענטדעקטען לאנדעס היסען וויר דיא איינע „קאפּ וויען" אונד דיא אנדערע „קאפּ פּעסט". אין דען בײדען ווינטערן צוזאממען האטטען וויר איינע 7 מאָנאטליכע נאכט בייא 40 גראד קעלטע. נעכסטענס פֿאָלגט איין אויספֿיהרליכעס שרייבען.

☞ דא אונס דיא היילינען פֿייערטאגע דען ארבייטסטאג פֿיר דאס מאָנטאג-בלאטט ווענגעהמען, זאָ קאָנן אונזער נעכסטעס בלאטט ערסט דאָננערסטאג ערשיינען.

געשעפֿטסבעריכט.

פּעסטער פּרייזע.

ווייצען, טהייס-ווייצען 88½-פּפֿונדיגער 5'65—5'70 גולד. 87½-פּפֿונדיגער 5,60—5,67 גול. באטשקער 88½-פּפֿונדיגער 5'40 גולדען אללעס פּער דרייא מאָנאטע אונד פּער צאָלל צענטנער.

קאָרן 3,80—3,90 גולדען פּער 80 פּפֿד.

קוקורוץ 4,35 גול' פּער צאָלל-צענטנער.

האפֿער 2,07½ גולדען פּער 50 פּפֿד.

ווייצען נעגען דיא פֿאָריגע פּרייז-נאָטירונג זינד דיא היישינען פּרייזע אום ניכטס געפֿאללען. — פּער סעפּטעמבער-אָקטאָבער 4,75—4.77 גולדען. פּער פֿריה-יאהר 5,20—5.22 גולדען.

קוקורוץ פּער מאי-יוני 3'75 — 3.80 גולד.

האפֿער פּער סעפּטעמבער-אָקטאָבער 2.10—2.11 גול. פּער פֿריה-יאהר 2,30—2,32 גול.

גוטע פֿיער-פֿאַכע עססיג-עססענץ איזט צו האבען בייא הערן ע. מאננאבערג אין פּעסט טאבאק-גאססע נר' 12.

☞ וויר ערזוכען אונזערע נ' לעזער דיא אן אונס צו ריכטענדען בריעפֿע אָדער געלד-זענדונגען אונטער פֿאָלגענדער גענויא אנגעגעבענער אדרעססע צו שיקען:

רעדאקציאָן דער „יידישען פּעסטער צייטונג"
רעטטיג-גאססע נר' 7 אין פּעסט.

פֿעראנטוואָרטליכער רעדאקטער: מאיר בר"י רייז.

גאסטהויז-אנצייגע.

איך בעעהרע מיך, דען געעהרטען הערען רייזענדען בעקאננט צו מאכען, דאס זיא בייא מיר צו יעדער צייט זאָוואָהל מיט קוואַרטיער אלס קאָסט זעהר סאָליד בעדיענט ווערדען. בעטרעפֿף כשרות ווירד בייא מיר נור זאָלכעס פֿלייש בענוטצט, וועלכעס פֿאָן דער אָרטהאָדאָקסען פֿליישבאנק איזט. מיינע פֿרויא איזט זעלבסט אין דער קיכע אונד ווירד בעז"ה פֿיר כשרות גאראנטירט. איך ביטטע אום געניגען צושפּרוך.— איך ווערדען בייא מיר קינדער אין קוואַרטיער אונד קאָסט אנגענאָממען.

אליעזר ברוין
ב"הרב מ' בנימין ליב סג"ל ז"ל,
עללבאָגענגאססע נר' 3 אין פּעסט.

מ. געללער
הויפּטשוללעהרער
הערטיינגפּלאטץ נר 11, 1-טען שטאָק

עמפּפֿיעהלט זיך דען פּ. ט. עלטערן אונד פֿאָרמינדערן, דערען קינדער רעשפּעקטיווע מינדעל דיא היעזיגען האנדעלס-, רעאל- אָדער גימנאזיאל-שולען בעזוכען, צור איבערנאהמע דערזעלבען אין געגעליכע פֿערפּפֿלעגונג, זאָרגפֿעלטיגע איבערוואכונג אונד אונטערשטיטצונג אין איהרען שטודיען— אונד שטרענג רעליגיאָזע ערציעהונג. אויך פֿערלאנגען ווירד איך פּריוואטאונטעררישט אין העבראעישען געגענשטענדען אונד אין דער פֿראנצאָזישען שפּראכע ערטהיילט. — בייא דעמזעלבען איזט אויך צו האבען דאס פֿאָן איהם פֿערפֿאסטע בוך: „דער פּראקטישע בוכהאלטער" צום זעלבסט-אונטעררישטע אין דער איינפֿאַכען אונד דאָפּפּעלטען בוכפֿיהרונג: פּרייז 1 גולד. א. וו.

אנצייגע.

איזראעליטישע קנאבען אויס גוטען פֿאמיליען פֿאָם לאנדע, דיא איינע האָהערע לעהראנשטאלט בודאפּעסטס בעזוכען וואָללען, פֿינדען געגען אנגעמעססענען פּרייז גוטע פּענזיאָן, אויפֿזיכט, נאכהילפֿע אין דען שולארבייטען אונד איינע רעליגיאָזע ערציעהונג בייא איינער היעזיגען איזר. פֿאמיליע.

נעהערע אויסקינפֿטע ערטהיילט געפֿעללינסט דיא בוכהאנדלונג, מאָריץ בוריאן, מאראָקאנער-האָף נר' 3, אין בודאפּעסט.

אתרוגים לולבים והדסים
אויס קאָרפֿו אונד קאָרזיקא
שאָנסטער גאטטונג אונד אין גראָסטער אויסוואהל
זינד צו האבען בייא איגנאץ הארטשטיין אין
Nyiregyháza.

☞ דיא קיסטע קאָרזיקאנער צו 40 גולד. ☜

קאָנקורז.

מיט בעגינן דעס קאָממענדען שולאהרעס איזט אן דער איזראעליטישען דרייקלאססיגען פֿאָלקסשולע דיא שטעללע איינעס לעהרערס מיט דעם יאהרעסגעהאלטע פֿאָן 500 גול' צו בעזעטצען. היערויף רעפֿלעקטירענדע מיססען דיא פּרעפּאראנדיע פֿרעקווענטירט אונד אין דען העבראעיש-דייטשען לעהרגעגענשטענדען פֿאָן פֿיער קלאססען בעפֿעהיגט זיין. קענטניס דער אונגארישען שפּראכע איזט ערווינשט. אָפֿפֿערטע זינד ביז צום 25. ה. מ. איינצוזענדען. —

גראָס-קאסטאלאן (ניטראער קאָמיטאט), אם סעפּטעמבער 1874.

דער קולטוס פֿאָרשטאנד.

מצבות.
ארנאלד קאָהן'ס
גראבשטיין-לאגער
וויישנערישטראססע נר' 5 (נעגענאיבער דער עללבאָגענגאססע)

עמפּפֿיעהלט זיך אללען יענען, וועלכע דיא טרויריגע פֿפֿליכט דעס גראבשטיין-זעטצענס צו ערפֿיללען האבען.

זעהר שאָנע גראבשטיינע אויס מארמאר אונד גראניט זינד אין גראָסטער אויסוואהל פֿאָראטהיג, קאָררעקטע גראווירונגען, זעהר שאָנע שריפֿטען מיט עכטער פֿערגאָלדונג ווערדען בעסטענס אויסגעפֿיהרט. — (אם שבת אונד י"ט ווירד אין דיעזעם געשעפֿטע ניכט געארבייטעט).

פּראָדוקטפּרייז-טאבעללע

פּראָדוקטע		קוואליטעטס געוויכט	פּער צאָלל-צטר
ווייצען, באנאטער		85	4,75—4,80
″	″	86	4,85—4,90
″	″	87	4,90—5,—
″	″	88	5,05—5,15
″	″	89	5,20—5,25
″	″		
″	טהייס	85	4,95—5,05
″	″	86	5,10—5,20
″	″	87	5,25—5,35
″	″	88	5,40—5,45
″	″	89	5,55—5,60
″	″	—	—,—.—
″	פּעסטער בארדען	85	4,90—5,—
″	″	86	5,05—5,15
″	″	87	5,20—5,30
″	″	88	5,35—5,40
″	″	89	5,50—5,55
″	″	—	—,—.—
″	ווייסענבורגער	85	5,—5,10
″	″	86	5,15—5,25
″	″	87	5,30—5,40
″	″	88	5,45—5,50
″	″	89	5,60—5,65
″	″	—	—.—.—
			פּער מעטצע
קאָרן		80	3,80—3,85
גערסטע פֿאָלן		72	3,25—2,90
″	פֿוטטער	72	2,80—2,70
האפֿער		50	2,10—2,05
קוקורוץ באנאטער		פּער מעטצען	4,55—4,50
אנדערע גאטטונג		צענטנער	4,50—4,45
רעפּס קאָהל		75	—.—.—

קורס-טאבעללע פֿאָם 9. סעפּטעמבער.

[illegible]	פֿל.	קר.
[illegible] 0	21	20
″ 1	23	3[illegible]
″ 2	22	50
″ 3	21	60
″ 4	19	80
″ 5	18	10
″ 6	16	30
″ 7	14	50
″ 8	12	40
″ 8½	9	00

געלד-קורז

	פֿל.	קר.
ז' זילבער-אגיאָ	103	90
דוקאטען	5	27
עסטערייכיש-אונגארישע 8 גולדען גאָלד-שטיק (20 פֿראַנקס)	8	81
נאַפּאָלעאָנדאָר	8	81
פּרייסישע טהאלער (קאססענאנווייזונגען)	1	61
רוסישע רובעל	1	53

לאָזע.

	פֿל.	קר.
1864-ער לאָזע צו 100 גולדען	134	25
דיעזע צו 50	125	50
1860-ער גאנצע לאָזע	110	—
דיעזע פֿינפֿטעל	113	50
1854-ער 4 פּראָצענטיגע שטאאטס-לאָזע	101	50
1839 ראָטשילד-לאָזע גאנצע	267	—
דיעזע פֿינפֿטעל	243	—
קאמא רעגולירונגס	27	—
קרעדיט-לאָזע	164	—
טריעסטער לאָזע פּער 100 גולדען	106	—
טריעסטער לאָזע פּער 50	52	—
דאָנוי-דאמפּפֿשיפֿפֿ-פֿאהרט-לאָזע	91	75
סאלם צו 40 גולדען	30	75

	פֿל.	קר.
פּאלפֿי צו 40 גולדען ק. מ.	27	50
קלארי צו 40 ″ ″	25	—
סט. גענואַ צו 40 ″ ″	24	75
אָפֿנער צו 40 ″ ″	25	25
ווינדישגרעטץ צו 20 גולדען ק. מ.	21	50
וואלדשטיין צו 20 ″ ″	21	—
קעגלעוויטש צו 10 ″ ″	12	75
רודאלפֿלאָז צו 10 ″ ″	13	50
סטאניסלאויער צו 20 ″ ″	11	50
אינסבּרוקער לאָזע	—	—
זאלצבורגער לאָזע צו 20 גולדען	17	—
קראקויער לאָזע	16	75
[illegible] לאָזע	47	25
דיעזע 120 פֿראַנקס איינצאהלונגען	37	25
אונגארישע פּרעמיען-לאָזע א 100 גולדען	86	25
דיעזע צו 50 גולדען	85	—
ווינער-לאָזע	102	50

ווערטה-פּאַפּיערע.

	פֿל.	קר.
אונגארישע גרונדענטלאַסטונגען	78	25
טעמעשוואַר-באנאטער	77	—
זיעבענבירגישע	76	—
גאַליציש	83	25
בוקאָווינער	82	—
אונגארישע אייזענבאַהן-אנלעהען	99	25
ווייןצעהנט-אבלייזונגס-אבליגאציאָנען	73	—
פּעסטער שטראַססען-באַהן	258	50
אָפֿנער שטראַססענבאַהן	98	—
מוניציפּאל-באנק	37	25
אגראַר-באנק 1. עמיסיאָן	43	50
אונגארישע באָדען-קרעדיט	89	—
שפּאר- אונד קרעדיט-פֿעראיין	58	75
אונגארישע קרעדיט-באנק	231	50

	פֿל.	קר.
פּעסטער קאָממערציאַל-באנק	787	—
פּעסטער [illegible]-באנק	300	—
פֿראַנקאָ-אונגארישע	94	—
אינדוסטריע-באנק-אקציען	62	—
אָפֿנער קאָממערציאַל-באנק	176	—
לאנדעס צענטראל-שפּאַרקאַססע	87	50
אָפֿנער [illegible]	—	
פּעסטער ערסטע פֿאטערלענדישע	[illegible]	—
פּעסטער [illegible]	51	—
פּעסט-אָפֿנער [illegible]	161	—
דיעזע צווייטע עמיסיאָן	—	—
פּפֿאנדבריעפֿע דער אונגארישען באָדענקרעדיט-אינסטיטוט צו 5 איינהאלב פּראָצענט	86	
דער אונגארישען היפּאָטעקען-באנק צו 5 איינהאלב פּראָצענט	76	50
דער אונגארישען אללגעמיינען באָדענקרעדיט-אנשטאלט צו 5 אונד איינהאלב פּראָצענט	84	—
דיעזע צו 6 פּראָצענט	86	25
דער פּעסטער קאָממערציאַל-באנק	87	25
קעטטען-בריק-אקציען	85	50
נאָרד-אָסט-באַהן	121	25
אלפֿעלד-פֿיומאנער	143	50
אונגארישע אָסטבאַהן	52	75
טהייס באַהן	220	—
זיעבענבירגער באַהן אקציען	138	50
קאשאו-אָדערבערגער באַהן אקציען	153	—
פֿראַנץ-יאָזעפֿ'ס באַהן אקציען	194	50
קארל-לודוויג-באַהן אקציען	250	50
לעמבערג-טשערנאָוויטץ-יאססי באַהן	148	75
קרעדיט-אקציען	245	25
באנק-	975	—

Eigenthümer u. verantwortlicher Redakteur M. REIS.

Budapest, 1874. Druck v. Moritz Burian, Waitznerboulevard, Marokkanerhof.

נען, אבער איך דעניעניגען וועניגען, וועלכע שאָן דיעזען בעדינגונגען נאכקאָממען, וואָללען מאנכע רומענישע שטאָדטע נאָך קיין בירגעררעכט געבען. אין בוקארעסט אונד יאססי וואָללטע מאן אויך דיעזע יודען, וועלכע יענע בעדינגונגען ערפיללען, ניכט וועהלען לאססען, דיא יודען וועגדעטען זיך אן דאס האָהע געריכט אונד דיעזעס האטטע צו גונסטען דער יודען ענטשיעדען; אבער אין יאססי ווילל דיא שטאדט דאָך ניכט דיעזע יודען וועהלען לאססען אונד מיינט, דאס אויך דיא רומענישע רעגיערונג דיעזער שטאדט ניכט צו שאפפען האבע. — מאן איזט נון נייגיעריג, אָב זיך דיא רעגיערונג איהר אנזעהען צו ערהאלטען וויססען ווירד. — וויא וויר אויס איינעם נייען אמטליכען אויסווייזע איבער דיא רומענישע בעפאָלקערונג ערזעהען, זינד אונטער דען פינף מילליאָנען רומענישען איינוואָהנערן : 247034 איזראעליטען.

* (אתרוגים-קייפער איינגעשפערט.) אויס טריעסט ווירד פאָלגענדעס געשריעבען : אם פערפלאָססענען פרייטאג פאנדען צווייא פאָלנישע יודען, וועלכע צום אתרוגים קייפען היעהער קאמען, איינע בריעפטאשע, אין וועלכער בלאָס צווייא גולדען וואָרען. דער איינע יודע האטטע דעם אנדערען געראטהען, דיעזע בריעפטאשע גלייך דער בעהאָרדע צו איבערגעבען. דא זיא דאָך אין איינער פרעמדען שטאדט זינד אונד זיך דאהער היטען מיססען; אבער דער אנדערע יודע וואָללטע פאָן איינעם צוריקגעבען דעם געפונדענען געלדעס ניכט וויססען. אין פרעמדער האטטע אבער דיעזעס געזעהען אונד דיעזע יודען דער בעהאָרדע אנגעצייגט. דיא ביידען יודען וואורדען נון איינגעשפעררט, איינער אויף 8 אונד דער צווייטע, וועלכער דאס געלד צוריקגעבען וואָללטע, אויף 3 טאגע. דיעזער אבער ערזוכטע דען ריכטער, איהן עבענפאללס אויף 8 טאגע מיט זיינעם קאָללעגען איינצושפעררען, דא ער אלליין אין דיעזער פרעמדען שטאדט ניכט העריומגעהען ווילל.

* (גוט געאנטוואָרטעט!) אין בערלין עקסיסטירט איין זעהר גוטער וויטציגער ציטונגס-שרייבער, נאמענס אדאָלף גלאזברעננער, דיעזער איזט קיין יודע, אבער וועגען זיינער פרייהייטליבען געזינונגען שרייבט ער איממער פיר דיא יודען אונד געגען דיא גייסטליכקייט. — אין מינכען ערשיינט אויך איינע גייסטליכע-ציטונג אונטער דעם נאמען „פאטערלאנד" אונד דיעזע ציטונג שריעב איינען שימפף-ארטיקעל געגען דען פרייזיניגען אדאָלף גלאזברעננער אונד זאגטע איבער איהן, דאס ער נור איין יודע זיין מיססע. — אויף דיעזען שימפף-ארטיקעל אנטוואָרטעטע הערר אדאָלף גלאזברעננער מיט פאָלגענדעס געדיכטע :

„וואס נייעסטעס דוא אים „פאטערלאנד" געבראכט,
קאנן וועדער מיך ערהייטערן נאָך פערדריעסען,
דענן דא דוא מיך צום יודען האסט געמאכט,
דאַרף איך אויך פערנער ניכטס פאָן דיר געניעסען."

דאס הייסט : „וועגן איך איין יודע בין, דאַרף איך פאָן דיר ניכטס געניעסען, וויל דוא איין שווייין ביזט!"

* (איינע קוגעל צום „זכור ברית".) אויס גראָס קונ-מאדאראש ווירד פאָלגענדעס געשריעבען : אלס דיא היעזיגען איזראעליטען אם ערב ראש השנה אום האלב 4 אוהר פריה צו סליחות גינגען, דא קראכטע איין שוס אונד איינע קוגעל טראף דען קאָפף דעם הערן אלבערט מעזעאי, וועלכער אין מאדאראש רעגאליען-פאכטער איזט. גליקליכער ווייזע האטטע דיא קוגעל, וועלכע פאָן איינער פיסטאָלע אבגעפייערט וואורדע, נ״ר דען הוט געטראָפפען, זאָ דאס דער קאָפף נור לייכט פערוואונדעט וואורדע. נאך דיעזער טהאט איזט דער מאָרדער גלייך פערשוואונדען, מאן האטטע אבער דען פערדאכט אויף איינען דאָרטיגען ביערן, וועלכער איינע בראנטוויין-ברעננערייא בעזיטצט אונד וויל איהן דער רעגאליען-פאכטער דען קליינפערשלייס דעם בראנטוויינעס פערבאָטען האטטע; זאָ וואָללטע איהן דער ביער ערשיעסען. דיעזער ביער וואורדע אויך בערייטס פערהאפטעט אונד אין דאס געפענגניס נאך קארצאג אבגעפיהרט. — — גלייכצייטיג לעזען וויר, דאס אויך אין פ.-ראָגא (בייא מארמאָראָש-סיגעט) הערר מאָזעס קאהאן אים באדע ערשאָססען וואורדע.

* (וואס האָרט זיך מיט באזעהן?) מארשאלל באזען בעפינדעט זיך יעטצט אין ענגלאנד אונד ווילל פאָן דאָרט צוריק נאך פרייסען קאָממען, וואָ ער זיך איין גוט קייפען אונד אין דייטשער איינוואָהנער בלייבען ווילל. (זאָלל נון נאָך יעמאנד דאראן צווייפעלן, אב ער פאָן דען פרייסען געקויפט וואר!)

* (וואס האָרט זיך מיט קוללמאנן?) איבער דיעזען קוללמאנן, וועלכער דען פירסטען ביסמארק ערמאָרדען וואָללטע, ווירד אנפאנגס אָקטאָבער דיא געריכטס-פערהאנדלונג אין ווירצבורג שטאטטפינדען, דא שאָן אללע געריכטס-אקטען בייזאממען זינד. דיעזע פערהאנדלונג פערשפריכט אינטערעסאנט צו ווערדען. קוללמאנן אבער טראָסטעט זיך שאָן יעטצט דאמיט, דאס מאן איהן נור אויף איניגע יאהרע איינשפעררען ווערדע. —

* (אויך איין קראָנפרינץ קאנן שולדען מאכען.) ניכט נור שטאבס-אָפפיציערע מאכען שולדען, זאָנדערן אויך דער קראָנפרינץ פאָן ענגלאנד. דיא שולדען, וועלכע ער בלאָס אין דיעזעם מאנאטע טילגען מיססען, ווירד-בעטראגען זעכס מילליאָנען גולדען. דא דיא ענגלישע קאָניגליכע פאמיליע איהרע געלדער נור דורך דאס פארלאמענט (רייכסטאג) בעקאָממט, זאָ ווירד יעטצט דאס פארלאמענט דיעזע שולדען צו צאהלען האבען.

* (איין פעטראָלעאום-בראנד.) אין באָריסלאוו אין גאליציען, וואָ דיא בעריהמטען נאפטא-קוועללען זינד, זינד דיעזע נאפטא-גרובען אם 8. סעפטעמבער אין בראנד געראטהען. דאס פייער וואר זאָ העפטיג, דאס עס 60 געביידע צערשטאָרטע, דער בראנד ערשטרעקטע זיך אויף איינען רוים פאָן טויזענד קוואדראט-קלאפטערן.

* (אייזענבאהן-אונפאלל.) אם 10. סעפטעמבער וואר אין ענגלאנד איין צוזאממענשטאָס פאָן צווייא אייזענבאהן-ציגען, וואָבייא 20 פערזאָנען געטאָדטעט אונד 30 פערוואונדעט וואורדען.

* (2 יתומים פערשוואונדען!) אויס אראד ווירד געשריעבען : הערר העכט, וועלכער 2 וואיזען-מעדכען אים אלטער פאָן 13 אונד 14 יאהרען צו זיך אינס הויז גענאָממען האטטע, גינג ראש השנה מיט זיינער פרויא אין טעמפעל אונד אלס זיא נאך הויזע קאמען, וואָרען דיא ביידען מעדכען פערשוואונדען.

* (האָהעס אלטער.) אין יונג-בונצלוי איזט יעטצט דער בעריהמטע אלטע למדן ר' חנוך הירש אים אלטער פאָן 105 געשטאָרבען.

נאכטראג.

צום שלוסע אונזערעס בלאטטעס ערהאלטען וויר ערסט נאכטרעגליך דיא ערגענצונג צו דעם בעריכטע דער נאָרד-פאָל-עקספעדיציאָן, וועלכען וויר בערייטס אים „פאָללייטאָן" מיטגעטהיילט האבען.

דיא רעטטונג דיעזער נאָרד-פאָל-עקספעדיציאָן האט ערסט מיט דעם 15. אויגוסט 1874 בעגאָננען, דא זיא פאָן דיעזעם טאגע אנגעפאנגען אין אייזפרייעם מעער האטטען אונד מיט איהרען קליינען שיפפען קאָננטען זיא ביז צור אינזעל נאָוואיא-סעמליא קאָממען, וואָ זיא איין גראָסעס רוסישעס שיפף טראפען, וועלכעס זיא אויפגענאָממען האטטע.

דער שיפפס-ליטנאנט דיעזער עקספעדיציאָן שליעסט זיינע טעלעגראפישע מעלדונג מיט פאָלגענדען וואָרטען :

„טראָטצדעם וויר אויף דיעזער געפעהרליכען ריקרייזע יעדע מינוטע צווישען לעבען אונד טאָד שוועבטען, וואָרען וויר דאָך אללע בייא גוטער לוינע אונד ניעמאנד פערצווייפעלטע, זאָנדערן ארבייטעטע מיט אנגעשטרענגטער קראפט. אום נאך דעם זידען צו געלאנגען. אונזערע אויפנאהמע אין נאָר-

---

אייזע הער אונד הין געטריעבען ווערדען, זאָ דאס וויר יענער צייט דאס שיפף ניכט מעהר פאָן אונס, זאָנדערן נור פאָם ווינדע אונד אייזע געלענקט ווערדען קאָננטע.

אם 13. אָקטאָבער 1872 וואורדע דאס אייז-פעלד, אין וועלכעם אונזער שיפף שטעקטע, דורך פרעססונגען פאָן אנדערען אייז-פעלדערן אין שטיקע געבראָכען אונד אין פאָלגע דעססען וואורדע דאס איינגעפרעסטע שיפף געהאָבען אונד ביינאהע צערדריקט. וועהרענד דער לאנגען ווינטערנאכט קאָננטען וויר קיינען אויגענבליק רוהע האבען, דענן דאס אייז בליעב ביז מיטטע מערץ 1873 אין פאָרטדויערנדער אונאויפהאָרליכער בעוועגונג. וואָדורך דאס שיפף פאָרטוועהרענד אין דער גראָסטען געפאהר שוועבטע.

ביז צום פעבער 1873 וואורדע דאס שיפף נאָרד-אָסטליך אונד דאנן ביז צום אָקטאָבער נאָרד-וועסטליך געטריעבען. וויר פירכטעטען פאָרטוועהרענד, דאס אונזער שיפף פאָן דעם פיעלען אייזע, וועלכעס העראנגעדרענגט וואורדע, צוזאממענגעפרעסט אונד צוזאממענגעדריקט ווירד. אונד ערסט ענדע מערץ 1873 בליעב אונזער שיפף פעסטגעפראָרען אין דער מיטטע איינעס אייז-פעלדעס, וועלכעס מעהרערע מיילען גראָס וואר. וועהרענד דער צייט פאָם אפריל ביז סעפטעמבער 1873 האבען וויר פאָרטוועהרענד דאראן געארבייטעט, אום דאס דורך דיא פאָראויסגעגאנגענען אייזפרעססונגען עמפאָרגעהאָבענע שיפף ווידער אין זיינע געוואָהנליכע לאגע אין דאס וואססער צוריקצובריגנען; אבער אללע אונזערע בעמיהונגען וואָרען אומזאָנסט. דא 25 פוס טיעף אונטער דעם שיפפע נאָך דיקעס אייז געטראָפפען וואורדע, וועלכעס צו דורכברעכען אונמאָגליך וואר.

אם 31. אויגוסט 1873 וואורדע דאס נייע לאנד ענטדעקט, אום דיעזעס לאנד וואורדע אונזער שיפף ביז אנפאנגס אָקטאָבער העריומגעטריעבען, דאנן אבער וואורדע עס מיט דעם גראָסען אייזפעלדע, אין וועלכעם עס שטעקען בליעב, אן דיעזעס נייע לאנד אנגעטריעבען. צווייא מיילען ווייט פאָן דיעזעם לאנדע וואורדע אונזער שיפף ווידער איינגעפראָרען אונד וואר ניכט ווייטער צו ברינגען, זאָ דאס וויר דאָרט איבערווינטערן מוסטען. וויר ערריכטעטען אונס פאָן הויט אונד לייגוואנד מעהרערע היטען, אום פאָן דיעזען אויס דיא געגענד מיט אללען איהרען נאטור-ערשיינונגען בעאָבאכטען צו קאָננען. דיא נאָרד-ליכטער צייגטען זיך פאָרטוועהרענד אונד אונזערע מאגנעט-נאדעלן, וועלכע אימער געגען נאָרדען צייגען זאָללטען, האבען דיעזע ריכטונג פערלאָרען אונד שוואנקטען הין אונד הער. (עס איזט געוואָהנליך זאָ, דאס דער מאגנעט ביים ערשיינען דעס נאָרד-ליכטעס זיינע קראפט פערליערט — אונד אויך דיעזען צוזאממענהאנג צווישען מאגנעט אונד נאָרד-ליכט האבען וויר אין יענעם פאָללייטאָן אים „המגיד" ערקלערט.)

אים מערץ אונד אפריל 1874 מאכטע אָבערלייטנאנט פאייער מעהרערע שליטטען-רייזען נאך נאָרד אונד וועסט אונד ערריכטע אויף דיעזען רייזען דען דרייא אונד אכציגסטען גראד. (דיא ערדע ווירד נעמליך אויך פאָן איהרער מיטטע ביז צו איהרער נאָרדליכסטען שפיטצע אין 90 גראדע געטהיילט, יעדער גראד האט 15 מיילען). ווייטער קאָננטע ער ניכט מעהר פאָרדרינגען, דא דאָרט ווידער אָפפענעס מעער וואר. אויף דיעזער רייזע האט פאייער מעהרערע אייזבערגען געטראָפפען אונד געשאָדעט, אבער אנדערע טהיערע פאנד ער ניכט. אויף אונזערער גאנצען פאהרט האבען וויר 70 אייז-בערען אונד פיעלע וועע-הונדע ערלעגט, וואָפאָן וויר פרישעס פלייש האטטען.

דער געזונדהייטס-צושטאנד וואר בייא דער עקספעדיציאָן וועהרענד דעם ערסטען ווינטערס פאָללקאָממען גוט, אבער וועהרענד דעם צווייטען ווינטערס קאמען צווייא שקאָרבוט-קראנקהייטען פאָר, וועלכע אים פריהלינג ווידער הילטען, נור הערר קריש שטארב אם לונגען-ליידען נאך לאנגעם קראנקענלאגער אם 16. מערץ 1874 אונד ער בליעב אויף דעם שיפפע. (דיעזע לייכע קאנן מילליאָנען יאהרע דאָרטען אָהנע צו שטינקען אונד אָהנע צו פיילען, דא זיא ערפראָרען איזט אונד דאהער אויך נאך לאנגען יאהרען זאָ אויסזעהען ווירד אלס הייטע.)

אם 20. מאי 1874 מוסטען וויר דיעזעס אונהאלטבארע שיפף פערלאססען, וויר נאהמען פיער זאָלכער שליטטען מיט, וועלכע באלד אלס קליינע שיפפע אונד באלד אלס שליטטען בענוטצט ווערדען קאָננטען. קאמען וויר אויף איין אייז-פעלד, זאָ וואר אונזער פאהרצייג איין שליטטען, קאמען וויר אינס וואססער, זאָ וואר אונזער שליטטען איין שיפף. אבער אונזערע רייזע וואר אנפאנגס זעהר שוועריג. אם 3. יוני וואָרען וויר ערסט 7 מיילען ווייט פאָן אונזערעם שיפפע געקאָממען אונד וויר טראפען ווידער זאָלכע אייז-מאססען, דאס וויר ניכט דורכדרינגען קאָננטען, וויר מוסטען נון צוריקשיקען נאך דעם שיפפע, אום נאך איין שליטטענ - שיפף צו האָלען אונד זאָ קאָננטען וויר ערסט אם 17 יוני דורך דאס טרייב-אייז ווייטער רייזען.

ביז צום 15. יולי וואורדע היערויף באלד איבער אייז-פעלדער, באלד דורך דאס אָפפענע מעער מיט אנשטרענגונג אללער קרעפטע צוריק נאך דעם זידען גערייזט, אבער דער אונס ענטגעגענקאָממענדע זיד-ווינד האט אונס פאָרטוועהרענד צוריקגעבלאזען אונד וויר וואָרען אם 15. יולי ווידער נור 7 מיילען פאָן אונזערעם צוריקגעלאססענען שיפפע ענטפערנט. ענדליך קאם אויך איין נאָרד-ווינד אונד דיעזער יאגטע אונס מיט גראָסטער געשווינדיגקייט געגען זידען.

(פאָרטזעטצונג פאָלגט.)

*)איין געשענק פיר אונזערע קאָניגין.) דער בעריהמטע רייכע ענגלישע גראף דודלייא (שפריך : „דאָדלי". וועלכער אויף דער וויענער אויסשטעללונג דיא גראָסטען דיאמענטען האטטע) שענקטע פיר אונזערע קאָניגין איין פראכטפאָללעס רייט-פפערד אים ווערטהע פאָן 6360 גולדען גאָלד.

*)ערצהערצאָג יאָזעף אין גראָס-וואַרדיין.) אם .12 סעפטעמבער איזט ערצהערצאָג יאָזעף (זאָהן דעם געוועזענען אונגארישען פאלאטינס. פעטטער אונזערעס קאָניגס אונד אָבער - קאָממאנדאנט דער האָנוועד-ארמעע) אין גראָסוואַרדיין איינגעטראָפפען, דער עמפפאנג וואר איין זעהר הערצליכער, וויל ער אלס איין גראָסער אונגארן-פריינד בעקאננט איזט. אויף דיא אנשפראכע דעם בירגער-מייסטערס אנטוואָרטעטע דער ערצהערצאָג פאָלגענדעס : „איך הייסע דיא בראווע בעפאָלקערונג דער שטאדט גראָסוואַרדיין ווילקאָממען: מיינען דאנק פיר דען הערצליכען עמפפאנג אונד איך געבע דיא פערזיכערונג, דאס ווענן דאס פאטערלאנד אונד דער קאָניג מיך צור פערטהיידיגונג דיזעס לאנדעס אויפרופען, איך אימער דער ערסטע פאָראן צו פינדען זיין ווערדע!"

*)זינד אונזערע געוועהרע גוט? זינד דיא פיסטאָלען צום ברויכען?) איינע היעזיגע אונגארישע צייטונג שרייבט : מאן האט ביז יעטצט נור אונזערע קאנאָנען מיט דען פרייסישען פערגליכען אונד זיך איבערצייגט, דאס אונזערע קאנאָנען געגען יענע שלעכט זינד: ווארום האט מאן ניכט אויך אונזערע אנדערען געוועהרע מיט דען פרייסישען פערגליכען? פיעלע אָפפיציערע בעהויפטען בערייטס, דאס אויך אונזערע פיסטאָלען ניכט צו געברויכען זייען — אונד זאָמיט האבען וויר ניכט נור קיינע קאנאָנען, זאָנדערן גאר קיינע ברויכבארע וואפפען! וואָהין זאָלל דאס אלזאָ פיהרען?

*)איין אונגאריש-רומענישער קריעג.) וויר האבען בערייטס אין נר' 65 מיטגעטהיילט, דאס אן דער גרענצע צווישען זיעבענבירגען אונד דער וואלאכייא פאָרטוועהרענדע געוואלטטהעטיגקייטען פאָן זייטען דער וואלאכען פאָרקאָממען. דיא ווידען, וועלכע אן זיעבענבירגען געהאָרען, וואָללען דיא וואלאכען פיר זיך נעהמען, וועסהאלב דיא גרענצ-שטרייטיגקייטען קיין ענדע נעהמען. — נון האט גראף אנדראשי בערייטס איין שרייבען אן דיא רומענישע רעגיערונג ערגעהען לאססען, דאס ווענן דיא וואלאכען נאך וויטער זאָלכע געוואלט-טהאטען געגען דיא זיעבענבירגער בעגעהען, זאָ ווירד עס צו איינעם פאָרמליכען קריעגע קאָממען מיססען.

*)דיא שאנד-טהאטען דער קארליסטען.) אם .11 סעפטעמבער קאם עס אין שפאניען צו איינער גראָסען שלאכט צווישען דען קארליסטען אונד דער רעגיערונגס-ארמעע, וואָביי אבער דיא קארליסטען איינע גענצליכע ניעדערלאגע ערליטטען האבען.— עס איזט אין דער טהאט שאָן צייט, דאס דיא קארליסטען אויסגעראָטטעט ווערדען; דענן אין „סדום" וואורדע ניכט זאָ גרויזאם געווירטהשאפט. וויא דיעזע לייטע ווירטהשאפטען. איינער שפאנישען איינוואָהנערין, וועלכע איבער דיא פרויא דעם קארליסטענ-פיהרערס ניכט גוטעס געשפראָכען האטטע, וואורדע פאָלגענדע שטראפע אייפערלעגט: דיא פרויא וואורדע גאנץ נאקט אויסגעצאָגען, מיט האָניג אונד טערפענטין בעשטריכען, דאנן וואורדע זיא מיט פלוימען-פעדערן בעדעקט, וועלכע אן איהרען מיט האָניג בעשמירטען קאָרפער אנקלעבטען. דאנן וואורדע זיא אויף איינען עזעל געזעטצט אונד דורך דיא שטראסע געפיהרט. נאך איהר מוסטע איהר אייגענער מאנן געהען אונד מוסטע איהר מיט איינעם טיכטיגען שטאָקע פינפציג קרעפטיגע שטרייכע געבען, דא ער זאָנסט ערשאָסען וואָרדען ווערע; נאך בעענדיגונג דיעזער גרויזאמקייט וואורדען וויעדער דעם מאננע דיעזעלבען 50 היעבע אויפגעהייען. — זאָ זעהען דיעזע שפאנישען פראָממען קארליסטען אויס! —

*)„חנוכת בית הכנסת" אין פאריז.) אם .9 סעפטעמבער אום צווייא אוהר נאכמיטטאגס וואורדע דער נייע איזראעליטישע טעמפעל אין פאריז דורך דיא גראָס-ראבבינער צדוק כהן אונד איזידאָר איינגעווייהט. דיעזע נייע סינאגאָגע געהאָרט צו דען גראָס-ארטיגסטען. אויף דער „תיבה" פאָר דעם ארון קודש שטעהעט איין פראכטפאָללער אונד קלאפטער-לאנגער זיעבענ-ארמיגער לייכטער אויס פיינסטעם זילבער; איבער דעם ארון איינע גאָלדענע קראָנע אונד אן ביידען זייטען צווייא קאנדעלאבער עבענפאָללס אויס זילבער, וועלכע אללע פאָן דעם פאריזער ראָטהשילד געשפענדעט וואורדען. דיא גאנצע ראָטהשילד-פאמיליע וואר ביי דיעזער איינווייהונג. דיא עראָפפנונגס-רעדע היעלט דער גראָסראבבינער איזידאָר. אין דיעזער זיינער איינווייהונגס-רעדע ריכטעטע ער אויך זיינע וואָרטע אן דיא איזראעליטען דער גאנצען וועלט, אינדעם ער זיא אויפפאָרדערטע, צור וויעדער-אויפריכטונג פראנקרייכס מיטצוהעלפען, דא פראנקרייך דער ערסטע שטאאט אין דער וועלט איזט, וועלכער דיא יודען עמאנציפירטע.

*)סאבבאטהיאנער.) איבער דיעזע גרים, וואָריבער וויר בערייטס אין נר' 70 בעריכטעטען, לעזען וויר נאך פאָלגענדעס : צווייא יונגע סאבבאטהיאנער, וועלכע יודען וואורדען, בעגאבען זיך יעטצט נאך פרעסבורג, אום דיא דאָרטיגע ישיבה צו בעזוכען אונד דאָרט אלס בחורים צו לערנען. דיעזע סאבבאטהיאנער ווערען פיעללייכט ניכט זאָבאלד צום יודענטהומע איבערגעגאנגען, אבער זיא האטטען פאָן דען זיעבענבירגער בישאָפען (האינאלד אונד פאָגאראשי) זאָ פיעלעס צו ליידען, דאס זיא אויף איינמאל דאס יאָך דער בישאָפע אבשיטטעלטען. — דאס היעזיגע גייסטליכע-בלאטט „מאדיאר אללאם" שפייט יעטצט פייער אונד פלאממען איבער דיעזע סאבבאטהיאנער.

*)לעכערליכקייטען אים „פעסטער ללאָיד".) דער „פעסטער ללאָיד" שרייבט : אין נאָרד-אונגארן האבען זיך דיא אָרטהאָדאָקסען איזראעליטישען לעהרער דען דאָקטאָר-טיטעל אויף איינע אונרעכטע וויזע אנגעאייגנעט, אונד דיא אונגארישע אוניווערזיטעט ווירד דאהער דיעזע פאלשען דאָקטאָרען בעשטראפען. — וויר וועניגסטענס קעננען קיינען איינציגען מלמד, דער זיך „דאָקטאָר" שרייבט אונד עס ווירד אויך זעהר קוריאָז קלינגען, ווענן זיך יעמאנד שרייבען ווירדע : „ר' משה מלמד דאָקטאָר דער גמרא". אויך איינען איזראעליטישען אָרטהאָדאָקסען פאָלקס-שוללעהרער קעננען וויר ניכט, דער זיך דאָקטאָר שרייבט; אים געגענטהייל! ביי דען הערען נעאָלאָגען שרייבט זיך יעדער פרעדיגער „דאָקטאָר דער פילאָזאָפיע" אונד ווענן ער אויך פאָן דער פילאָזאָפיע קיינען דונסט האט.

*)חיה מיט דער טהירע.) איינע טהירע האט ניכט בלאָס צווישען סענדער אונד חיה, זאָנדערן אויך שאָן אין איינער גאנצען געמיינדע איינען שטרייט הערפאָרגערופען. וויא דער „פעסטער ללאָיד" מעלדעט, איזט יעטצט אין גראָסוואַרדיין צווישען דער פאָרטשריטטס- אונד אָרטהאָדאָקסענ-געמיינדע איין גראָסער שטרייט אויסגעבראָכען. זאָ דאס מאן זאָגאר דיא פאָליצייא צו הילפע רופען מוסטע אונד דיעזער גאנצע שקאנדאל וואר נור וועגען איינער טהירע. דער פאָרשטאנד דער פאָרטשריטטס-פארטייא וואָללטע אין דעם טעמפעל איינע טהירע מאכען לאססען, וואָצו אבער דער אָרטהאָדאָקסע פאָרשטאנד זיינע איינוויללינגונג ניכט געבען וואָללטע.— וויר מיינען אבער: וועגען איינער טהירע אללייןבריכט נאך קיינע שלעגערייא אויס, הינטער דער טהירע מוס וואהרשיינליך נאך עטוואס שטעקען — אונד חיה האט יא דאך רעכט געהאבט!

*)ניכט איינמאל דאס וועניגע!) אין נר' 58 האבען וויר דיא שווערען בעדינגונגען מיטגעטהיילט. אונטער וועלכען איין רומענישער יודע איין שטאאטס-בירגער זיין קאנן; עס פינדען זיך נור וועניגע רומענישע איזראעליטען, וועלכע דיעזע שווערע בעדינגונגען ערפיללען קאָנ-

---

פאָלליעטאָן.

דיא נאָרד-פאָל-עקספעדיציאָן.

(1-טע פאָרטזעטצונג.)

יא, דיעזעס נאָרד-ליכט איזט איינע דער שאָנסטען ערשיינונגען אין דער נאטור! מאנכמאל שיעסען שמאלע פלאממען-שטרייפען מיט אונבעגרייפליכער שנעלליגקייט הערפאָר, דורכלויפען אין וועניגען מינוטען דען גאנצען באָגען דעם הימעלס אונד פערשווינדען געגען זידען הין. פאָן צייט צו צייט זיעהט מאן פלאָטצליך אָבען אם הימעל איינען ברייטען ליכט-שטרייפען, וועלכער אין פאָרם איינעס שאָנען שטראהלענקראנצעס געגען דיא ערדע הערונטערשטייגט אונד דאנן אין איינעם נו פערשווינדעט.

דאס נאָרדליכט צייגט זיך אם הייפיגסטען ביי שטיללעם וועטטער; יעדאָך זאה איך עס ניע לעבענדיגער, אלס ביי איינעם פרישען זיד-אָסט-ווינדע. איך בעמערקטע אימער, דאס עס פאָן נאָרד-וועסט הערקאם אונד אין זיד-אָסט פערשוואונדען איזט. אנפאנגס צייגטען זיך געוואָהנליך שוואכע אונרעגעלמאָסיגע ליכט-שטראהלען, וועלכע הינטער דען געבירגען אין דיא האָהע שטיעגען אונד זאָ וויא דער וויעדערשיין איינעס ווייטען פייערס אויסגעזעהען האבען. דיעזע ליכט-שטראהלען בליעבען אבער ניכט לאנגע אם ראנדע דעם הימעלס, זאָנדערן ערהאָבען זיך ביז צור האָכסטען האָהע אונד נאהמען אללערלייא פארבען אן אונד לייכטעטען זאָ, דאס מאן דאבייא לעזען אונד שרייבען קאָננטע. אונד יע קעלטער עס איזט, דעסטאָ העללער לייכטעט דיעזעס הימעלס-ליכט. וואס ווערע דענן אויך אים דיעזער נאָרד-פאָל-געגענד, וואָ 179 טאגע דיא זאָננע ניכט צו זעהען איזט, ווענן ניכט דאָרט נאָך אין בעזאָנדערעס ליכט צום ערזאטצע דער זאָננע געשאפפען העטטע? אין זיד-אייראָפא זיעהט מאן נור מאנכמאל איינען קליינען שוואכען אבגלאנץ פאָן דיעזעם ראָטהען נאָרד-ליכטע, אין אונגארן זאה מאן עס פאָר אויסברוך דעם דייטש-פראנצאָזישען קריעגעס אונד ווענן דיעזעס ליכט פלאָטצליך ערשיינט, מיינט מאן, דער הימעל האבע זיך געשפאלטעט.

זאָ לויטעט דיא שילדערונג איינעס מיטגליעדעס דער נאָרד-פאָל-עקספעדיציאָן! איינע נאטורוויססענשאפטליכע ערקלערונג איבער דיעזע זעלטענע ערשיינונג קאָננטע מאן לאנגע ניכט ערטהיילען. דער רעדאקטער דיעזער יידישען צייטונג האט זיך אין זיינעם ניינצעהנטען לעבענס-יאהרע צום ערסטען מאלע פערזוכט, פיר איינע צייטונג איינען ארטיקעל צו שרייבען, אונד דיעזער ערסטע פאָן איהם ערשיענענע ארטיקעל וואר איין פאָלליעטאָן אים „המגיד" (נומ' 48 פיערטער-יאהרגאנג) איבער דאס „נאָרד-ליכט". אין יענעם פאָלליעטאָן וואורדע דיא אורזאכע דיעזעס נאָרד-ליכטעס אויף איינע נאטורוויססענשאפטליכע וויזע ערקלערט — אונד צווייא יאהרע דאראויף שטאנד דיאזעלבע ערקלערונג אין דער בעריהמטען דייטשען צייטונג „גארטענ-לויבע" (נר' 18 פאָם יאהרע 1862) אונד וואורדע זאָדאנן אויך אין אללע לעהר-ביכער דער „פיזיק" אויפגענאָממען.

דיא בעוואָהנער פאָן דער נאָרד-קיסטע אייראָפאס (וויא צום ביישפיעל דיא בעוואָהנער פאָן לאפפלאנד), בילדען זיא איין, דיעזע ליכטער זייען דיא גייסטער (דיא נשמות) איהרער פערשטאָרבענען אנפערוואנדטען, וועלכע אויף דעם הימעל הערומטאנצען אונד דא דאס נאָרדליכט פאָרטוועהרענד זיינע געשטאלט פערענדערט, זאָ רופען דיעזע לאפפלענדער אָפטערס אויס : „דא איזט דיא זעעלע מיינעס פאטערס, דאָרט איזט אויך מיינע מוטטער !" אנדערע וויעדער מיינען, דיא טייפעל (שדים) טאנצען דאָרט הערום. מערקווירדיגער ווייזע האבען דיא אינדיאנער אין נאָרד-אמעריקא אויך דענזעלבען גלויבען. דיעזע ערבליקען אין דען ליכט-וועללען דיא גייסטער איהרער פערשטאָרבענען פריינדע אונד ווענן דאס נאָרד-ליכט בעזאָנדערס גלענצענד איזט, זאָ זאגען זיא : „אונזערע פערשטאָרבענען פריינדע זינד בעזאָנדערס פראָהליך !"

אבער אויסער דעם נאָרד-ליכטע האבען זיא אויך אין דען נאָרדפאָל-געגענדען איינען זאָלכען שטערנען-העללען הימעל, וויא וויר איהן היער גאר ניכט צו זעהען בעקאָממען אונד אויך דער מאָנד שיינט דאָרט זאָ העלל, דאס ער טהיילווייזע דיא זאָננע ערזעטצען קאנן.

* * *

אינצווישען איזט נון פאָן אונזערער הייםקעהרענדען נאָרד-פאָל-עקספעדיציאָן איינע צווייטע אויספיהרליכערע דעפעשע איינגעטראָפפען, וועלכע פאָלגענדערמאסען לויטעט :

אם .21 אויגוסט 1872 איזט אונזער שיפף געגען נאָרד-אָסטען פאָרגעדרונגען אונד דאָרט פאָם אייזע איינגעשלאָססען וואָרדען. עס רעגטע זיך גאר קיין ווינד. וועלכער דאס אייז אונד דאס שיפף פאָרטגעטריעבען העטטע, נור אין שרעקליכער שנעע פיעל פאָרטוועהרענד אונד דיא קעלטע וואר זאָ גראָס, דאס אונזער שיפף ווייט רינגס הערום מיט אייז אונד שנעע וויא איינע האָהע מויער אומשטעללט וואר, ערסט אים סעפטעמבער 1872 ענטשטאנד איין גראָסער שטורם-ווינד. וועלכער דאס געשלאָססענע אייז אויס איינאנדער געבראָכען האטטע ; אבער דאס שיפף קאָננטע דאך פאָן דען פיעלען אייז-פעלדערן ניכט הערויסקאָממען אונד דאס שיפף קאָננטע נור פאָם ווינדע אונד